

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК КАТАЛІЗАТОР ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ

Інноваційний шлях розвитку є характерною ознакою успішних економік багатьох високорозвинених країн світу. Постійно зростаючий зв'язок науки і виробництва, широке впровадження в усіх сферах діяльності наукомістких технологій, постійне оновлення або удосконалення продукції, впровадження сучасних форм і методів управління дозволяє нарощувати конкурентоспроможність і є невід'ємною складовою модернізації економіки країн-лідерів. Інтеграція України у світогосподарський простір вимагає пошуку шляхів активізації інноваційних процесів у бізнес-середовищі, реалізації інноваційного потенціалу регіональних господарських систем.

Зміна вектора інноваційного розвитку бізнес-середовища на користь регіональних господарських систем посилюється політичним курсом державної влади на децентралізацію владних повноважень.

На наше переконання економічне відродження у просторовому вимірі має базуватися на активізації інноваційної діяльності у сфері матеріального виробництва, адже саме тут знаходиться мультиплікатор доданої вартості продукту. З огляду на надто високий ступінь імпортозалежності вітчизняної економіки на місцевому рівні можна більш ефективно впливати на конкретні форми впровадження інновацій, адже саме тут зосередженні природно-сировинні, людські, інфраструктурні та інші ресурси. Саме тому державну промислову політику, на нашу думку теж слід вибудовувати на засадах децентралізації. З одного боку, актуальність такого положення базується на необхідності прискореної капіталізації наявного потенціалу територіальних громад, а з іншого – за сприятливих інституціональних умов і адекватних заходів щодо державної підтримки саме вони здані здійснити реальний вклад у модернізацію економічного потенціалу як окремих регіонів, так і держави в цілому.

Розвинені держави, щоб утримувати лідерські позиції на світовому ринку, докладають максимум зусиль, для чого застосовують досить широкий спектр механізмів стимулювання підприємств до науково-інноваційної діяльності. На нашу думку, задля підвищення інноваційної активності в Україні бракує державної підтримки у розвитку інфраструктури, найголовнішими функціями якої є:

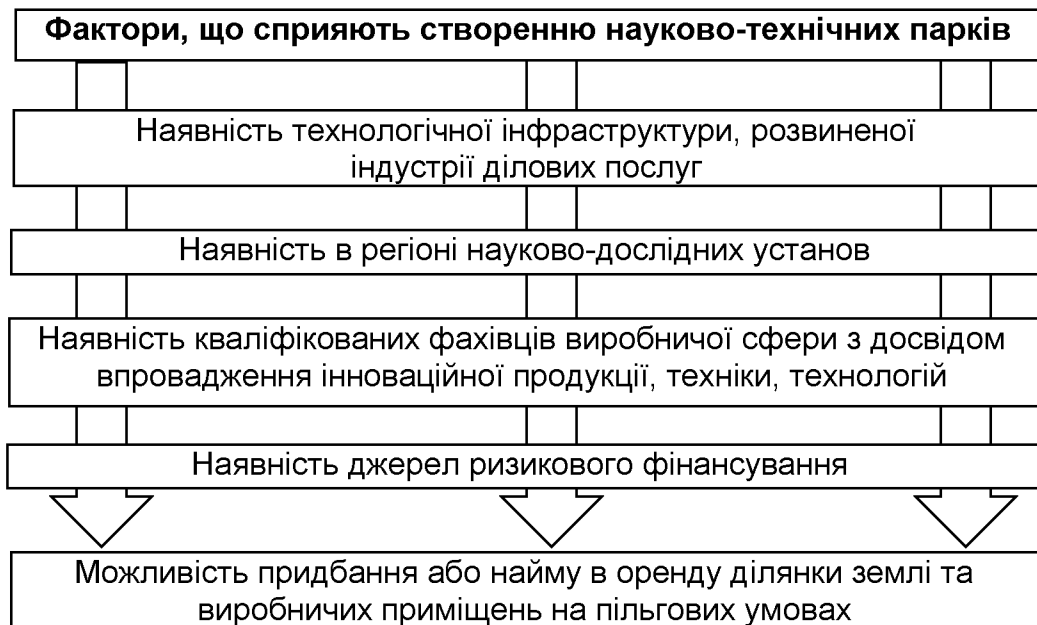
- створення інституційних умов для ефективного ведення бізнесу;
- доступ до кредитів та інформаційних ресурсів;
- мотивація формування процесів мережевих інноваційних структур;
- нарощування експортної спроможності малих підприємств;

- інвестиційна підтримка програми структурної модернізації економіки.

Досвід країн ЄС свідчить, що ефективними є такі інноваційні структури, які спеціалізуються на створенні сприятливих умов для ефективної діяльності малих інноваційних підприємств. Такими структурами в сучасних умовах є технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, індустриальні парки, логістичні платформи, кластери.

В рамках наукового повідомлення не можливо детально охарактеризувати переваги кожного із зазначених просторових формувань, тому зупинюсь лише на технопарках та кластерах.

Основна мета технопарків як науково-виробничих територіальних комплексів є досягнення тісного територіального зближення між необхідною для наукових досліджень матеріальною базою, що належить промислового виробництву, та людським компонентом наукового потенціалу країни, що формує максимально сприятливі умови для розвитку інноваційного процесу. Фактори, що сприяють створенню науково-технічних парків наведено на рис. 1.

Рис.1. Фактори, що сприяють створенню науково-технічних парків

До основних переваг технопарків можна віднести:

- інтеграція інноваційного процесу в рамках однієї структури;
- швидкий доступ до нових розробок сфери матеріального виробництва;
- скорочення термінів дифузії нововведень;
- інтеграція освітнього, наукового та виробничого потенціалів регіону у напрямі науково-технічного прискорення прогресу;
- формування нових сфер та видів бізнесу;
- активізація реалізації конкурентоспроможності секторальних та просторових господарських комплексів;
- створення нових робочих місць у різноманітних сферах економічної діяльності з орієнтацією на високотехнологічних сектори.

Досвід високотехнологічних країн свідчить, що в рамках науково-технічного парку потрібно 3-5 років п створення і просування на ринок нового продукту і ще близько 2-3 років для окупності інвестиційна його формування. Територіальна близькість різнохарактерних за своїм профілем закладів (університети, приватні промислові підприємства, інфраструктурне середовище), що входять до парку, позитивно впливає на діяльність кожного з них, сприяючи зближенню науки і виробництва, підвищуючи ефективність інвестицій. Фірми, які входять до складу технопарків, виділяють кошти на оснащення навчальних закладів, залучають до роботи у своїх лабораторіях студентів та випускників університетів.

Перший технопарк країни було створено ще на початку 90-х років ХХ ст. у місті Броди, Львівської області. Цей досвід не був успішним через відсутність стабільної бізнес-стратегії. Крім того, суперечки щодо права власності на землю та будівлі створили бізнес-середовище вкрай ризикованим, яке звело нанівець процес створення і розширення діяльності нових компаній.

На початку 2005 року майже всі преференції надані технопаркам, були скасовані. У результаті лише 8 з 16 технопарків відновили свою ділову активність. Інші технопарки не мали ані ресурсів, ані стимулів для продовження своєї діяльності після скасування спеціального сприятливого режиму регулювання їх діяльності.

Саме відсутність суттєвої державної підтримки інноваційних проектів щодо створення технопарків призвела до скорочення проектів з 55 до 11 та практичної зупинки на сьогодні роботи із започаткування.

Зараз в Україні реально функціонує 11 технопарків, серед яких: "Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка" (м. Київ), "Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона" (м. Київ), "Інститут монокристалів" (м. Харків), "Інститут технічної теплофізики" (м. Київ), "Київська політехніка" (м. Київ), "Інтелектуальні інформаційні технології" (м. Київ), "Укрінфотех" (м. Київ), "Агротехнопарк" (м. Київ), "Текстиль" (м. Херсон), "Яворів" (Львівська область), "Машинобудівні технології" (м. Дніпро).

Об'єднані технопарки створюють технополіс, який набуває ознаки науково-виробничого комплексу, що здійснює весь технологічний ланцюг від фундаментальних досліджень до продажу нової продукції. Зараз в Україні зареєстрований лише 1 технополіс у Житомирській області.

Не менш вагомою формою реалізації потенціалу територіальних громад, особливо у сільській місцевості, є кластери. Їх слід розглядати як сконцентровані за географічною ознакою і технологічно пов'язані міжгосподарюючі суб'єкти, котрі формують на конкретній території територіально-виробничі комплекси. До їх складу доцільно залучати також

освітні заклади, особливо університети, дослідницькі центри, торгово-логістичні та інші компанії.

Особливу популярність кластерна форма організації виробництва отримала у США, оскільки вона засвідчила високу ефективність у використанні нових знань та розвитку інноваційних технологій і продуктів.

Характерно, що зараз в рамках кластерів функціонує більше половини американських підприємств, а на їх долю припадає понад 60% ВВП країни.

У європейському співтоваристві нині нараховується більше 2 тис. кластерів, які формують понад 40% високоліквідних робочих місць. Кластеризацією повністю охоплена промисловість Данії, Норвегії, Швеції, Фінляндії.

Кластерні моделі економіки стали вагомим механізмом розвитку сусідніх з Україною країн Східної Європи, зокрема Польщі, Угорщини, Чехії та Словаччини. Зокрема, в Угорщині уже на початку 2000-х років була створена мережа із 150 кластерів у таких сферах як будівництво, текстильне виробництво, термальні води, оптична техніка, автомобілебудування, деревообробка, харчова продукція, електроніка тощо. Як свідчать дані Всесвітнього економічного форуму активна кластеризація економіки наших європейських сусідів дозволила їм значно підвищити свої рейтинги і увійти до ТОП-30 найбільш конкурентних країн світу.

Активно ведеться робота по формуванню кластерних об'єднань на території Казахстану де ця ідея офіційно визнана як основний метод диверсифікації національної економіки.

На початку 2014 року Уряд сусідньої Республіки Білорусь схвалив Концепцію формування і розвитку інноваційно-промислових кластерів і заходи по її реалізації.

В Україні перші спроби створення кластерів беруть свій початок з 1998 року на території Хмельницької області. Зараз за формальними ознаками в нашій країні нараховується близько 30 кластерів, тобто в середньому 1 на область і суттєвого впливу на темп економічного розвитку і структурну модернізацію регіональної і національної економіки вони не мають.

На наше глибоке переконання саме політика децентралізації владних повноважень є вагомим каталізатором кластерного розвитку агропромислового виробництва і сільських територій. Адже збачення до дрібнотоварного розвитку сільськогосподарського виробництва, наростаюче знелюднення сільських територій спонукають органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади до інтеграції зусиль з бізнесом, інститутами громадянського суспільства, регіональним соціогуманітарним середовищем до пошуку шляхів активізації розвитку територіальних громад з інноваційним вектором та унікальними можливостями приватно-муніципального партнерства.

Враховуючи те, що інноваційно-інвестиційній моделі розвитку вітчизняної економіки альтернативи немає, на державному і регіональному рівнях слід активно формувати сприятливі умови для функціонування бізнесу і стимулювання його до інноваційної діяльності.

Створення нових інституціональних структур в контексті локалізації економічного простору є перспективним напрямком підвищення інноваційної активності та модернізації економіки.

Список використаних джерел

1. Бутко М.П. Архітектура конкурентоспроможності регіонів України в контексті євроінтеграції : монографія. – К. : АМУ, 2016. – 452 с.
2. Бутко М.П. Біфуркаційний стан ядра державотворення України в умовах реалізації євроінтеграційного курсу / М.П. Бутко // Економіка України. – 2017. – №10. – С. 49-64.
3. Бутко М.П., Попело О.В. Механізми активізації інноваційної діяльності у підприємницькому середовищі регіону / М.П. Бутко // Наука молода. – 2013. – №20. – С. 115-123.
4. Про інноваційні діяльність : Закон України від 04.07.2002 №40-IV. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №36. – С.266.
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 №40-IV. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №36. – С.266.
6. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 №37515-VI. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – №19-20. – С.166.

Тетяна ЖЕЛЮК

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

Олександр БРЕЧКО

Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль

СТВОРЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Перехід до постіндустріальної моделі розвитку в глобальному просторі характеризується посиленням впливу науково-технічного прогресу, підвищенням ролі креативного потенціалу, розвитком галузей, які засновані на прогресивних технологіях, значним ростом підприємницьких структур, появою нових вимог до ведення бізнесу, таких як гнучкість, динамічність, адаптивність до вимог зовнішнього середовища, соціальна відповідальність менеджменту і бізнесу. Більше того, сучасна система управління повинна враховувати низку проблем: нераціонального використання ресурсів, зміни